

PRAWO ADMINISTRACYJNE

Odpowiedzialność administracyjna

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA

Odpowiedzialność w najszerszym znaczeniu zarówno na gruncie przepisów prawa, jak i nauki prawa znaczy we wszystkich dyscyplinach prawniczych zasadę ponoszenia przez podmiot przewidzianych prawem ujemnych konsekwencji za zdarzenia lub stany rzeczy podlegające ujemnej kwalifikacji normatywnej i przypisywalne prawnie określonemu podmiotowi w danym porządku prawnym.

W. Lang, Struktura odpowiedzialności prawnej. Studium analityczne z dziedziny teorii prawa, Zeszyty Naukowe UMK w Toruniu 1968, Prawo VIII, s. 12

Pojęcie odpowiedzialności prawnej bywa odnoszone do pojęcia sankcji prawnej – w takim ujęciu odpowiedzialność sprowadza się do **zasady ponoszenia ujemnych konsekwencji albo faktycznego ich ponoszenia**. Nie oznacza to jednak, że realizacja każdej sankcji jest tożsama z odpowiedzialnością – przykładem może być sankcja nieważności.

RODZAJE ODPOWIEDZIALNOŚCI PRAWNEJ

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA
sensu largo

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
KARNA
sensu stricto

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ZA WYKROCZENIA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
KONTRAKTOWA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
DELIKTOWA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ADMINISTRACYJNA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
KONSTYTUCYJNA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
DYSCYPLINARNA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
PRACOWNICZA

INNE RODZAJE
ODPOWIEDZIALNOŚCI
PRAWNEJ

SANKCJE PRAWNE

NORMY
SANKCJONOWANE

NORMY
SANKCJONUJĄCE

W ujęciu Józefa Filipka, sankcję prawną można utożsamiać z **całokształtem gwarancji prawnych, które zabezpieczają realizację prawa.**

J. Filippek, Sankcja prawna w prawie administracyjnym, Państwo i Prawo 1963, z. 12, s. 878.

RODZAJE SANKCJI PRAWNYCH:

- ☐ środki egzekucyjne
- ☐ sankcja nieważności
- ☐ sankcje karne

W przypadku dwóch pierwsze rodzajów sankcji, istnieją poważne wątpliwości, czy są to sankcje prawne – stanowiska zależą przede wszystkim od przyjętej definicji sankcji prawnej.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADMINISTRACYJNA

Przez odpowiedzialność administracyjnoprawną w zakresie ochrony środowiska można rozumieć regulowaną prawem możliwość uruchomienia wobec określonego podmiotu z powodu jego działalności naruszającej stan środowiska środków prawnych realizowanych w swoistych dla administracji formach i procedurze.

J. Boć, K. Nowacki, E. Samborska - Boć, Ochrona środowiska, Kolonia Limited 2004, s. 388

W ujęciu Pawła Wojciechowskiego, odpowiedzialność administracyjna oznacza zasadę ponoszenia przez osoby fizyczne albo jednostki organizacyjne przewidzianych prawem ujemnych konsekwencji, realizowanych w swoistych dla administracji formach i procedurze, za działania bądź zaniechania stanowiące naruszenia nakazów lub zakazów ustanowionych w przepisach prawa powszechnie obowiązującego lub w aktach administracyjnych o charakterze indywidualnym.

P. Wojciechowski, Model odpowiedzialności administracyjnej w prawie żywnościowym, Warszawa 2016, s. 136.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADMINISTRACYJNA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADMINISTRACYJNA dotyczy zarówno **osób fizycznych**, jak również **osób prawnych** i innych **jednostek organizacyjnych posiadających zdolność prawną**.

Sprawy z zakresu odpowiedzialności administracyjnej **rozstrzygane są przez organy administracji publicznej w postępowaniu administracyjnym**, które posiada cechy procesu inkwizycyjnego – organ administracji publicznej łączy w sobie funkcje oskarżyciela i podmiotu rozstrzygającego w sprawie.

Odpowiedzialność administracyjna ma charakter **odpowiedzialności obiektywnej**, a niekiedy nawet **odpowiedzialności absolutnej**. Oznacza to, że nie jest wymagane wykazanie zawinienia sprawcy, a przesłanką wystarczającą jest stwierdzenie stanu obiektywnej bezprawności.

SANKCJA ADMINISTRACYJNA

Iwona Niznik - Dobosz wiąże **SANKCJĘ ADMINISTRACYJNĄ** z **gwarancjami przestrzegania prawa i porządku publicznego**, co z kolei jest zabezpieczone przymusem państwowym. A zatem jest to instytucja podstawowa, gdyż warunkuje skuteczne działanie instytucji państwa oraz prawa publicznego, czyli realizację i ochronę wartości, jakie prawodawca decyduje się realizować i chronić.

- I. Niznik - Dobosz, *Aksjologia sankcji w prawie administracyjnym* [w:] red. M. Stahl, R. Lewicka, M. Lewicki, *Sankcje administracyjne. Błaski i cienie*, Warszawa 2011, s. 120 - 128.

SANKCJA ADMINISTRACYJNA

Mirostław Wincenciak definiuje sankcje administracyjne jako *nakładane w drodze aktu stosowania prawa przez organ administracji publicznej, wynikające ze stosunku administracyjnego **ujemne (niekorzystne) skutki dla podmiotów prawa, które nie stosują się do obowiązków** wynikających z norm prawnych lub aktów stosowania prawa.*

M. Wincenciak, *Sankcje w prawie administracyjnym i procedura ich wymierzania*, Warszawa 2008, s. 73

Sankcje administracyjne mogą być rozumiane jako **różnego rodzaju środki administracyjne**, które mogą być stosowane przez organy administracji jako **reakcja na naruszenie przepisów prawa administracyjnego**.

FUNKCJE SANKCJI ADMINISTRACYJNYCH

- ❑ **FUNKCJA REPRESYJNA** - ukierunkowanie na wywołanie dolegliwości dla adresata - sankcja stanowi reakcję państwa na zachowanie jednostki, niezgodne z prawem
- ❑ **FUNKCJA RESTYTUCYJNA** - sankcja ma za zadanie doprowadzenie do przywrócenia stanu zgodnego z prawem, naruszonego przez zachowanie niezgodne z prawem
- ❑ **FUNKCJA PREWENCYJNA** - sankcja ma motywować do działań pożądaných i odwozić od zachowań niepożądanych - celem jest stabilizacja i utrwalenie porządku prawnego
- ❑ **FUNKCJA OCHRONNA** - sankcja chroni i zabezpiecza wartości, realizowane przez poszczególne normy prawa administracyjnego
- ❑ **FUNKCJA GWARANCYJNA** - sankcja ma za zadanie zagwarantować przestrzeganie norm prawa administracyjnego
- ❑ **FUNKCJA REDYSTRYBUCYJNA** - sankcja prowadzi do przesunięć majątkowych - szczególną odmianą funkcji jest **FUNKCJA FISKALNA**, która oznacza, że sankcje mają zapewniać przychody budżetowe

TIPOLOGIA SANKCJI ADMINISTRACYJNYCH

SANKCJE POLEGAJĄCE NA NAŁOŻENIU OBOWIĄZKU
SANKCJE POLEGAJĄCE NA POZBAWIENIU UPRAWNIEŃ

SANKCJE POLICYJNE
SANKCJE REPRESYJNE

Przykłady sankcji administracyjnych:

- ❑ sankcja nałożenia obowiązku - restrykcyjne nakazy lub zakazy działania
- ❑ sankcja cofnięcia lub ograniczenia przyznanego uprawnienia
- ❑ administracyjne kary pieniężne

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADMINISTRACYJNA

	ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADMINISTRACYJNA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA	ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNA
PODSTAWA PRAWNA	przepisy prawa administracyjnego materialnego	przepisy prawa karnego	przepisy prawa cywilnego
FUNKCJA PODSTAWOWA	funkcja prewencyjna funkcja represyjna	funkcja represyjna funkcja prewencyjna	funkcja kompensacyjna
CHARAKTER ODPOWIEDZIALNOŚCI	odpowiedzialność obiektywna	odpowiedzialność subiektywna	odpowiedzialność subiektywna [z wyjątkami]
ZASADA I KRYTERIA ODPOWIEDZIALNOŚCI	bezprawność - zasada ryzyka	bezprawność i zawinienie - zasada winy	bezprawność i zawinienie - zasada winy bezprawność - zasada ryzyka
PODMIOT ODPOWIEDZIALNOŚCI	osoby fizyczne, osoby prawne i inne jednostki organizacyjne	osoby fizyczne	osoby fizyczne, osoby prawne i inne jednostki organizacyjne
ORGAN ORZEKAJĄCY	organ administracji publicznej	sąd powszechny	sąd powszechny

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADMINISTRACYJNA I ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA
sensu largo

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA
sensu stricto

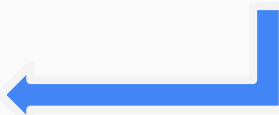
ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ZA WYKROCZENIA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
KARNO -
ADMINISTRACYJNA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADMINISTRACYJNA
sensu largo

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ADMINISTRACYJNA
sensu stricto

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
ADMINISTRACYJNO -
KARNA

ADMINISTRACYJNE KARY PIENIĘŻNE

Szczególnym rodzajem sankcji administracyjnych są **ADMINISTRACYJNE KARY PIENIĘŻNE**. Poprzez swój **charakter pieniężny** są one zbliżone do kary grzywny, ale wymierzają je **organy administracji publicznej w drodze decyzji administracyjnej**.

Przede wszystkim na kanwie sporu o podstawową funkcję kar pieniężnych toczy się **dyskusja na temat przynależności tej instytucji do prawa administracyjnego, bądź prawa karnego *sensu largissimo***.

Ryszard Stefański stwierdza, że administracyjne kary pieniężne wykazują coraz więcej podobieństw do środków oddziaływania karnego, a coraz mniej - do form oddziaływania administracyjnego.

ADMINISTRACYJNE KARY PIENIĘŻNE

Przeważa jednak pogląd o administracyjnych karach pieniężnych jako przejawie władztwa administracyjnego - instytucji przynależącej do prawa administracyjnego. Wskazuje się, że kary kryminalne stanowią konsekwencję negatywnej oceny moralnej czynu sprawcy, gdy administracyjne kary pieniężne nie posiadają tak głębokiego wymiaru etycznego.

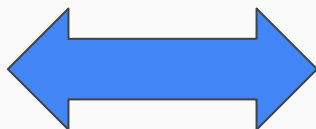
Innym aspektem różnicującym administracyjne kary pieniężne oraz kary kryminalne są ich podstawowe funkcje. Wskazuje się, że **administracyjne kary pieniężne spełniać mają przede wszystkim funkcję prewencyjną, a w pewnym względzie również restytucyjną**. Kara administracyjna nie jest w tym ujęciu odpłatą za określony czyn, ale raczej środkiem przymusu, który ma zagwarantować przestrzeganie przepisów prawa administracyjnego, choć nie wyklucza to funkcji represyjnej administracyjnych kar pieniężnych.

ADMINISTRACYJNE KARY PIENIĘŻNE

Zauważalna jest tendencja do **zastępowania wykroczeń przez delikty administracyjne i depenalizacji** działań dotąd uznawanych za czyny zabronione. W rezultacie odpowiedzialność za wykroczenia, oparta na zasadzie winy jest zastępowana przez zobiektywizowaną odpowiedzialność administracyjno - karną.

Pozwala o to na sformułowanie tezy o ewolucji prawa administracyjnego w kierunku **zwiększenia zakresu dopuszczalności** i obowiązku **stosowania przez organy i inne podmioty administrujące represyjnych instrumentów oddziaływania**.

ADMINISTRATYWIZACJA
PRAWA WYKROCZEŃ

PENALIZACJA
STOSUNKÓW
ADMINISTRACYJNYCH

ADMINISTRACYJNE KARY PIENIĘŻNE

art. 189b k.p.a.

Przez administracyjną karę pieniężną rozumie się określoną w ustawie sankcję o charakterze pieniężnym, nałożoną przez organ administracji publicznej, w drodze decyzji, w następstwie naruszenia prawa polegającego na niedopełnieniu obowiązku albo naruszeniu zakazu ciążącego na osobie fizycznej, osobie prawnej albo jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej.

Zasady wymierzania administracyjnych kar pieniężnych regulowane są przez przepisy art. 189a – 189k ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r – Kodeks postępowania administracyjnego.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADMINISTRACYJNO - KARNA

Ze względu na specyficzny charakter administracyjnych kar pieniężnych ukształtowała się koncepcja **ODPOWIEDZIALNOŚCI ADMINISTRACYJNO - KARNEJ**, która miałaby być odpowiedzialnością odrębną od odpowiedzialności administracyjnej *sensu stricto*.

Niekiedy dochodzi do **zbiegu odpowiedzialności administracyjnej i odpowiedzialności za wykroczenie**, który należy określić jako zbieg zewnętrzny. Jest to sytuacja, gdy do oceny prawnej czynu konkurują przepisy dotyczące różnych reżimów odpowiedzialności represyjnej. Możliwość podwójnego ukarania, będąca konsekwencją zbiegu zewnętrznego, bywa uznawana za naruszenie zasady *ne bis in idem*.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA WYKROCZENIA A ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADMINISTRACYJNO - KARNA

WYKROCZENIE

art. 119 u.o.z.

Kto nie wykonuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 40 ust. 1, podlega karze grzywny.

DELIKT ADMINISTRACYJNY

art. 107e u.o.z.

1. Kto wbrew obowiązкови nie wykonuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 40 ust. 1, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 50 000 zł.
2. Karę pieniężną, o której mowa w ust. 1, nakłada w drodze decyzji organ ochrony zabytków, który wydał zalecenia pokontrolne.